

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247202

**พลวัตและผลกระทบจากการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน
กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูนและพื้นที่โดยรอบ**

พ.ศ.2526-2553

กุลวิวัฒน์ เงามคำ

**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง**

**บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554**

b00251533

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

247202

**พลวัตและผลกระทบจากการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน
กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูนและพื้นที่โดยรอบ**

พ.ศ.2526-2553

กุลวิวัฒน์ เงามคำ

**การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง**

**บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554**

พลวัตและผลกระทบจากการพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน
กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูนและพื้นที่โดยรอบ
พ.ศ.2526-2553

กุลวิวัฒน์ เงามคำ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร.ชนสวรรค์ เจริญเมือง

.....
อาจารย์ ดร.วรรณภา ลีระศิริ

.....กรรมการ
อาจารย์ ดร.วรรณภา ลีระศิริ

.....กรรมการ
ดร.อุบล ะไวทย์ณะวิชัย

15 กันยายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.วรรณภา ธีระศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขจนการค้นคว้าแบบอิสระเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ชนสวรรค์ เจริญเมือง และ ดร.อุบล ะไวทย์ณะวิชัย ที่กรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ และได้ชี้แนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขการค้นคว้าแบบอิสระจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้ความกรุณาเสมอมา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาการเมืองและการปกครองทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และประสานงานต่าง ๆ รวมถึงเพื่อนร่วมรุ่นที่ 19 ที่ให้กำลังใจและให้การช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณความดีของงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทั้งหมดให้แก่บุพการี ครอบครัว และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและแนะนำผู้เขียนมาโดยตลอด ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ คงเป็นประโยชน์สำหรับทำผู้อ่าน และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพลวัตและผลกระทบจากการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม ในระดับที่สูงขึ้นไป

กุลวิวัฒน์ เภาคำ

ในด้านของรูปแบบการใช้ที่ดินและวิธีการผลิต หลังจากการเกิดขึ้นมาของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูนทำให้ระบบเหมืองเอาแรง ช่วยกันทำงาน ถูกปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นแบบ นายจ้าง และลูกจ้าง ผู้ให้เช่าที่ดิน กับผู้เช่าที่ดิน และที่สำคัญที่ดินซึ่งถือเป็นปัจจัยการผลิตหลักได้ถูกปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตร ไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรม และ อาคารพาณิชย์ และ หอพักต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรม

ส่วนผลกระทบในด้านประชากร-สังคม มีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างถิ่นทั้งจากอำเภออื่นๆ ของจังหวัดลำพูน จังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ รวมทั้งภาคอื่นๆ ที่ทำให้กลุ่มคนในสังคมมีความหลากหลายมากขึ้น อาจทำให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลงจนก่อให้เกิดปัญหาตามมาเช่น ปัญหาอุบัติเหตุและอาชญากรรมในพื้นที่ มลภาวะทางเสียงและฝุ่นควัน ตลอดจนถึงคุณภาพชีวิตและโรคภัยไข้เจ็บ

สำหรับทางด้านเศรษฐกิจ คนในท้องถิ่น หรือชุมชนบริเวณ โดยรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูน ได้เปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรมาเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกิจการการค้า และบริการต่างๆ ให้กับคนงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูนและพื้นที่โดยรอบ

ย่านนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือและบริเวณใกล้เคียง ได้กลายเป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ของภาคเหนือ และมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงประชากร-สังคม เศรษฐกิจ และการใช้ที่ดินในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ การเพิ่มจำนวนแรงงานในพื้นที่ จนเกิดเป็นการเชื่อมโยงต่อการสร้างอาชีพใหม่ๆ และความหลากหลายของคนในสังคม สังคมเกษตรกรรมที่เปลี่ยนไปสู่การพึ่งพาเศรษฐกิจการค้า อุตสาหกรรมและการบริการเพิ่มขึ้นนำไปสู่ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงพื้นที่โดยรอบของการพัฒนา ซึ่งผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ได้ก่อให้เกิดผลในด้านกายภาพ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเท่านั้นแต่ผลสะท้อนเกิดขึ้นในทางสังคมและในทางเศรษฐกิจด้วย ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันในหลายด้าน แม้การพัฒนาจะก่อให้เกิดผลในการลงทุนทั้งทางเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงกายภาพของเมืองเป็นส่วนใหญ่ แต่ผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่โดยรอบย่อมรวมถึงสภาพสังคม ประชากรและเศรษฐกิจที่ต้องเปลี่ยนตามไปด้วยซึ่งควรสร้างมาตรการหรือวิธีที่จะทำให้การพัฒนาเกิดผลที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดและยั่งยืนที่สุด

Independent Study Title	Dynamic and Effects of Agricultural and Industrial Development in Lamphun Province : A Case Study of Lamphun Industrial Park and the Vicinity Areas B.E. 2526-2553
Author	Mr. Kulwiwat Ngaokham
Degree	Master of Arts (Political Science)
Independent Study Advisor	Lecturer Dr. Wannapa Leerasiri

Abstract

247202

This research study aims to 1) examine dynamic of changes of Northern Industrial Park and the expansion of surrounding communities in the past 3 decades since the establishment of Industrial Park up until today; 2) to study the effects of the Northern Industrial Park on the socio-economic changes of communities surrounding the Park. Communities located within 5 kilometers radius of the Park were studied. Each community in each kilometer radius was selected for this study, 5 areas in total. Data were collected by means of documentary review, including books and related research studies; and also by means of participatory observation since the researcher has been living and working in the studied area. In-depth interview of key informants was employed.

Finding shows that dynamic and effects of agricultural and industrial development of Lumphun Province can be divided into 4 eras, i.e., agricultural era, land-for-sale era, building industrial park era, and full scale running industrial park era. Dynamic and changes in communities surrounding the Industrial Park were due to physical changes such as a building of new road and infrastructure. The establishment of Northern Industrial Park led to massive land selling. Agricultural land was transformed into industrial plants, commercial buildings, and apartment buildings. Mode of production was also transformed from collective harvesting in the community to employer-employee relationship.

In terms of effects on population and society, the study found a considerable number of emigrants from other districts, other provinces in the Northern region, as well as other regions, of which makes communities surrounding the Industrial Park more diverse. Communities have gradually changed from close agrarian society to semi-rural, semi-urban society. Crime rates and accident rates have risen. In terms of well-being, more pollution was found both from sound and dust as well as illness and quality of life.

In terms of economy, local people and communities surrounding the Northern Industrial Park, Lamphun change their profession from agricultural sector to work in industrial sector, commerce (small entrepreneurs), and service providers for workers in the factories.

Effects from development were caused not only physical changes, but also changes in socio-economy. Effects of industrial development brought about chain reaction in different facets. Even though development has positive effects on investments and infrastructures by changing physical of the city; it also affects communities in the surrounding area, society, population, and economy. State should provide measures for optimal profits and sustainability in order to cope with these changes.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
สารบัญตารางภาคผนวก	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตที่ใช้ในการศึกษา	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคม ในแนวเศรษฐศาสตร์การเมือง	9
2.2 แนวคิดเรื่องทฤษฎีการพัฒนาภาค (Regional Development Theory)	13
2.3 ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory)	15
2.4 รัฐกับ โครงสร้างทางสังคมและชนชั้น	17
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 รูปแบบและขอบเขตในการวิจัย	22
3.2 แหล่งข้อมูลในการวิจัย	23
3.3 วิธีการดำเนินวิจัยและการเก็บข้อมูล	23
3.4 การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	25
3.5 ระยะเวลาในการวิจัย	25

บทที่ 4	ผลการวิจัย	
	4.1 ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์	26
	4.2 ลักษณะภูมิประเทศ	27
	4.3 ลักษณะทางประชากร	28
	4.4 ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชุมชน โดยรอบนิคมอุตสาหกรรมลำพูน	31
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	5.1 ยุคแรก หรือ ยุคเกษตรกรรม (ตั้งแต่อดีต-พ.ศ. 2509)	54
	5.2 ยุคแห่งการพัฒนา กว้างขึ้น และขายที่ดิน (พ.ศ. 2510-พ.ศ. 2525)	55
	5.3 ยุคสร้างนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2526-พ.ศ. 2530)	56
	5.4 ยุคสุดท้ายคือยุคหลังจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ (พ.ศ. 2531-ปัจจุบัน)	59
	5.5 พลวัตและผลกระทบการพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน	60
	5.6 อภิปรายผล	62
	5.7 ข้อเสนอแนะ	66
	บรรณานุกรม	70
	ภาคผนวก	73
	ภาคผนวก ก	74
	ภาคผนวก ข	78
	ภาคผนวก ค	80
	ภาคผนวก ง	83
	ประวัติผู้เขียน	85

ญ

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 สัดส่วนพื้นที่ศึกษา	27
4.2 จำนวนประชากร พ.ศ. 2537 – 2550	29
4.3 ประเภทและจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2527	37
4.4 ประเภทอุตสาหกรรมและจำนวนแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พ.ศ.2541	40
4.5 จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV จำแนกตามอำเภอ ตั้งแต่ปี 2545 - 2549	47
4.6 สถิติอาชญากรรม ปี 2545 - 2549	48
5.1 จำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองลำพูน พ.ศ. 2545 – 2551	62

สารบัญภาพ

รูป

หน้า

1.1 พื้นที่ในการศึกษาเทคนิคอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน

6

สารบัญตารางภาคผนวก

	ตารางภาคผนวก	หน้า
1	ลักษณะการใช้ที่ดิน พ.ศ.2530 พ.ศ. 2537 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2551	74
2	การเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดิน พ.ศ.2530-2537	75
3	การเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดิน พ.ศ.2537-2551	76
4	สรุปกระบวนการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในแต่ละช่วงเวลา	77
5	สัญญาผู้ประกอบการและมูลค่าเงินลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ช่วง พ.ศ.2526 พ.ศ. 2532	78
6	สัญญาของผู้ประกอบการหรือผู้ถือหุ้นนานิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พ.ศ.2536	78
7	สัญญานักลงทุนและมูลค่าการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พ.ศ.2549	79
8	สัดส่วนการใช้ที่ดินตามระยะรัศมีจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พ.ศ.2530	80
9	สัดส่วนการใช้ที่ดินตามระยะรัศมีจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พ.ศ.2537	80
10	สัดส่วนการใช้ที่ดินตามระยะรัศมีจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พ.ศ.2551	81
11	พัฒนาการและรูปแบบการผิติดั้งแต่อดีต จนถึง ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2553	82
12	จำนวนประชากรย้ายเข้า ย้ายออกภายในพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2550	83
13	จำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองลำพูน พ.ศ. 2545 – 2551	84